

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.012.03.2018

Renata Śledź
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie
ul. Wschodnia 13, 28-200 Staszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/040 – Organizacja i warunki pracy pracowników socjalnych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Staszowie, ul. Wschodnia 13, 28-200 Staszów (dalej: OPS lub Ośrodek)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Śledź, kierownik OPS, od 15 marca 2017 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Jolanta Włoch, kierownik OPS, od 1 stycznia 1997 r. do 27 stycznia 2017 r.; Maria Hamer, zastępca kierownika OPS, od 28 stycznia 2017 r. do 14 marca 2017 r. (akta kontroli str. 3)
Zakres przedmiotowy kontroli	Organizacja i warunki pracy pracowników socjalnych. Możliwość rozwoju oraz wsparcie merytoryczne i psychologiczne dla pracowników socjalnych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018 (I półrocze). Dla realizacji celu kontroli wykorzystane zostaną także informacje i dokumenty sporządzone przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach
Kontrolerzy	1. Arkadiusz Pawlik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/86/2018 z 26 września 2018 r. 2. Marcin Sudół, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/77/2018 z 13 września 2018 r. (akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	OPS przygotował projekt Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Staszów na lata 2016-2020 ³ (dalej: Strategia) zawierający elementy określone w art. 16b ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ⁴ z wyjątkiem mierników pozwalających na ocenę stopnia realizacji postawionych celów. Na potrzeby opracowania Strategii dokonano rozpoznania potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej. Corocznie sporządzano ocenę zasobów pomocy społecznej (dalej: OZPS) i sprawozdanie z działalności OPS. Dane zawarte w tych dokumentach były spójne z danymi wykazywanymi w innych dokumentach opracowanych przez Ośrodek. Formy pomocy oferowane przez OPS były adekwatne do zapotrzebowania mieszkańców gminy. Zgodnie z przepisami liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS była dostosowana do liczby mieszkańców i potrzeb gminy w tym zakresie. Analiza 30 spraw zakończonych w okresie objętym kontrolą wykazała wysoką skuteczność pracy socjalnej. Z analiz statystycznych wynika jednak, że ponad 60% podopiecznych ma udzielaną pomoc powyżej trzech lat, co oznacza, że praktycznie są oni stałymi klientami OPS.
Uzasadnienie oceny ogólnej	

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Uchwała nr XXI/194/16 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Staszów na lata 2016-2020 (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 883).

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, ze zm.

W latach 2016-2017 wynagrodzenie pracowników socjalnych było wyższe od płacy minimalnej w Polsce i niższe od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim. Wszyscy ankietowani pracownicy socjalni wskazali, że wysokość wynagrodzenia pracownika socjalnego nie jest satysfakcjonująca i motywująca.

W Ośrodku oceniono i udokumentowano ryzyko zawodowe, ale nie uwzględniało ono specyfiki pracy pracowników socjalnych. Dochodziło do incydentalnych przypadków agresywnych zachowań wobec pracowników socjalnych. Nie stwierdzono naruszenia w OPS praw pracowniczych. Nie została jednak opracowana procedura antymobbingowa, a mimo braku oficjalnych skarg pracownicy socjalni w ankiecie dla NIK sygnalizowali przypadki mobbingu i nierównego ich traktowania. Wszyscy pracownicy posiadali aktualne badania profilaktyczne i szkolenia w dziedzinie BHP. Warunki ich pracy nie budziły zastrzeżeń NIK, z wyjątkiem niedostosowania liczby pracowników socjalnych pracujących w dwóch pokojach do kubatury tych pomieszczeń oraz braku kratki wentylacyjnych w trzech pomieszczeniach. Wysoko ocenia się prowadzoną przez pracowników socjalnych współpracę z innymi organami i instytucjami.

Wszyscy pracownicy socjalni posiadali kwalifikacje wymagane do wykonywania zawodu, w tym dwóch z nich, w okresie objętym kontrolą, uzyskało II stopień specjalizacji zawodowej. Pomimo tego, że pracownicy uczestniczyli w specjalistycznych szkoleniach lub seminariach podnoszących ich kwalifikacje zawodowe, to nie korzystali ze wsparcia specjalistycznego (psycholog, doradca zawodowy, specjalista do spraw uzależnień) oraz nie zostali objęci *superwizją*⁵.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Organizacja pracy pracowników socjalnych

1.1. Rozpoznanie potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej

1.1.1. Zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 lit. a Statutu⁷, OPS realizuje zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, do których należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Przy merytorycznym wsparciu firmy zewnętrznej OPS opracował projekt Strategii. Strategia zawierała elementy wymagane art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym Strategią, określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań. W części V Strategii zapisano, że zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej koordynatorem jej realizacji będzie OPS. (akta kontroli str. 4-6)

Wskaźniki zaproponowane w Strategii nie mają wartości bazowej i docelowej oraz nie pozwalają stwierdzić, że realizacja wyznaczonych w Strategii działań zmierza w dobrym kierunku, a uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi zamierzeniami. Kierownik OPS poinformowała, że (...) *wartościami bazowymi dla wskaźników monitorowanych*

⁵ *Superwizja pracy socjalnej* – forma wsparcia zawodowego i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu. Kwestie prawne z tym związane regulują przepisy art. 121a ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie superwizji pracy socjalnej (Dz. U. poz. 2087).

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Uchwała nr LVII/569/14 Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 14 listopada 2014 r. w sprawie uchwalenia Statutu OPS (Dz. Urz. Woj. Święt. z 2014 poz. 3231) zmieniona uchwałą nr XXI/195/16 z dnia 4 marca 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Święt. z 2016 r. poz. 884).

stanowiącymi punkt odniesienia, są wartości za rok poprzedzający rok wdrożenia Strategii. Z uwagi na dynamiczny charakter sytuacji społecznej możliwość jej zmiany (np. na skutek regulacji prawnej czy też zmniejszenia skali lub narastanie niektórych dolegliwości społecznych) lub pojawienie się nowych potrzeb społecznych określenie wartości docelowej dla wskaźników monitoringowych wyznaczonych w dokumencie strategicznym, jakim jest strategia rozwiązywania problemów społecznych, jest obarczone zbyt dużym ryzykiem błędu. Stąd też wartość ta nie jest na potrzeby dokumentu określana. Dodaje, że podstawę do stwierdzenia, że realizacja wyznaczonych w Strategii działań zmierza w dobrym kierunku nie stanowi jedynie ocena dokonywana wyłącznie w oparciu o dane obiektywnie odpowiadające wyznaczonym w strategii wskaźnikom monitoringowym. Ważną rolę w tym procesie odgrywa również analiza opinii przedstawicieli podmiotów realizujących Strategię i współdziałających w jej realizacji na temat dotychczasowego procesu wdrażania dokumentu, w tym o zidentyfikowanych problemach i napotkanych trudnościach, a także aktualnych potrzebach. (...). (akta kontroli str. 381, 384-385)

Za 2016 r. nie została sporządzona informacja na temat realizacji Strategii oraz osiągniętych rezultatach. Kierownik OPS wyjaśniła: *Strategia została przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Staszowie z dnia 4 marca 2016r. i weszła w życie z dniem 25 marca 2016 r. Realizacja Strategii rozpoczęła się praktycznie pod koniec pierwszego kwartału 2016 r. Z uwagi na to, iż pierwszy rok obowiązywania Strategii nie był pełnym rokiem kalendarzowym, pierwszy raport monitorujący powstanie w 2018 r. i będzie zawierał dane dotyczące wskaźników od momentu obowiązywania Strategii do końca grudnia 2017 r. (...).* (akta kontroli str. 704, 706)

1.1.2. W trakcie opracowywania Strategii – w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Staszów – przeprowadzone zostały badania ankietowe. W Strategii wskazano, że posłużyły one identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci ww. badania ankietowego zaliczyli bezrobocie (28,6%) i alkoholizm (19,7%), a następnie rozpad więzi rodzinnych i samotne rodzicielstwo (9,2%), ubóstwo (7,2%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci (6,5%).

Przedstawione w ankietach potrzeby posłużyły do opracowania Strategii, lecz nie stanowiły podstawy do opracowania i wdrożenia innych lokalnych programów pomocy społecznej. (akta kontroli str. 522, 524-525)

1.1.3. W okresie objętym kontrolą OPS przygotował OZPS za 2016 r. i 2017 r. Ośrodek prezentował w OZPS infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. OZPS obejmowała osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy. Powyższe było zgodne z art. 16a ust. 1-3 ustawy o pomocy społecznej. Dane zawarte w OZPS były spójne z sprawozdaniem rocznym z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach (MPiPS-03 za 2016 r. i MRPiPS-03 za 2017 r.) za ww. okres. (akta kontroli str. 7-114, 268-304)

W dniu 18 maja 2017 r. na posiedzeniu połączonych Komisji Rady Miejskiej w Staszowie (dalej Rada Miejska), Przewodniczący Rady Miejskiej zapoznał osoby biorące udział w posiedzeniu z OZPS na 2016 r. Z kolei OZPS za 2017 r. zostało przedstawione przez Kierownik OPS podczas odbytego w dniu 4 października 2018 r. posiedzenia Komisji Zdrowia, Rodziny i Ochrony Środowiska Rady Miejskiej. (akta kontroli str. 497-513)

1.1.4. W latach 2016-2018 kwota wydatków planowanych (po zmianach) przez OPS na realizację zadań z zakresu udzielania pomocy społecznej wynosiła: w 2016 r. – 27 391,3 tys. zł, w 2017 r. – 31 986,4 tys. zł oraz 29 573 tys. zł w I półroczu 2018 r., co stanowiło odpowiednio: 30,1%, 32,1% i 27,2% ogółem wydatków przyjętych w uchwalonym (po zmianach) przez Radę Miejską, budżecie gminy Staszów na dany rok.

Wielkość zrealizowanych przez OPS wydatków (ogółem) wyniosła: w 2016 r. – 27 175,9 tys. zł, w 2017 r. – 31 268,3 tys. zł oraz 14 719,9 tys. zł w I półroczu 2018 r., co stanowiło odpowiednio: 99,2%, 97,8% i 49,8% ogółem wydatków przyjętych w planie finansowym na dany rok.

OPS finansował zadania z zakresu pomocy społecznej ze środków otrzymanych z:

- budżetu państwa oraz z budżetu Unii Europejskiej, w tym: w 2016 r. – 23 542,6 tys. zł, w 2017 r. – 27 429,2 tys. zł oraz 12 742,4 tys. zł w I półroczu 2018 r., co stanowiło odpowiednio: 86,6%, 87,7% i 86,6% ogółem wydatków zrealizowanych w danym roku;
- ze środków własnych gminy Staszów, w tym: w 2016 r. – 3 633,3 tys. zł, w 2017 r. – 3 839,1 tys. zł oraz 1 977,5 tys. zł w I półroczu 2018 r., co stanowiło odpowiednio: 13,4%, 12,3% i 13,4% ogółem wydatków zrealizowanych w danym roku.

Na wypłatę świadczeń⁸ OPS przeznaczył: w 2016 r. – 22 935,4 tys. zł, (co stanowiło 84,4% ogółem zrealizowanych wydatków), w 2017 r. – 26 358,8 tys. zł (84,3%) oraz 12 216,5 tys. zł (83%) w I półroczu 2018 r. Pozostałe zrealizowane wydatki⁹ wyniosły odpowiednio: 4 240,4 tys. zł (15,6%); 4 909,5 tys. zł (15,7%) oraz 2 503,4 tys. zł (17%).

Wydatki poniesione na wypłatę wynagrodzeń osobowych dla wszystkich zatrudnionych w OPS pracowników wyniosły: w 2016 r. – 2 086,9 tys. zł, w 2017 r. – 2 343 tys. zł oraz 1 167,8 tys. zł w I półroczu 2018 r., co stanowiło odpowiednio: 7,7%, 7,5% i 7,9% ogółem wydatków zrealizowanych w danym roku.

Wydatki rzeczowe¹⁰ zrealizowano w wysokości: w 2016 r. – 134,7 tys. zł, w 2017 r. – 200,9 tys. zł oraz 36,1 tys. zł w I półroczu 2018 r., co stanowiło odpowiednio: 0,5%, 0,6% i 0,2% ogółem wydatków zrealizowanych w danym roku. W okresie objętym kontrolą zostały zaplanowane wydatki inwestycyjne¹¹ w wysokości 14 tys. zł z przeznaczeniem na zakup centrali telefonicznej. Inwestycja została zrealizowana w I półroczu 2018 r.¹². (akta kontroli str. 591, 603)

W latach objętych kontrolą OPS wnioskował do Rady Miejskiej¹³ o zwiększenie środków odpowiednio 3, 5 i 4 razy. Wszystkie złożone przez OPS wnioski zostały uwzględnione. Najistotniejsze z nich dotyczyły zwiększenia środków na opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej oraz na projekt współfinansowany ze środków UE. (akta kontroli str. 592-595)

W wyniku zmian wprowadzonych w danym roku plan finansowy OPS wzrósł w porównaniu do planu przyjętego wg stanu na 1 stycznia danego roku:

- w 2016 r.: o 14 016,7 tys. zł, tj. o 104,8%, w tym: ze środków pochodzących z budżetu państwa – o 13 806,7 tys. zł oraz środków własnych gminy – o 210 tys. zł;
- w 2017 r.: o 2 620,7 tys. zł, tj. o 8,9%, w tym ze środków pochodzących z budżetu państwa – o 1 790,7 tys. zł, ze środków budżetu Unii Europejskiej o 468,9 tys. zł i środków własnych gminy – o 361,1 tys. zł;
- w 2018 r.: o 211,2 tys. zł, tj. o 0,7%, w tym ze środków pochodzących z budżetu państwa – o 160,8 tys. zł, ze środków budżetu Unii Europejskiej – o 36,5 tys. zł i środków własnych gminy – o 14 tys. zł. (akta kontroli str. 656-670, 680)

Ustalono, że w latach 2016-2018 kwota środków finansowych wynikających z przyjętego planu finansowego stanowiła odpowiednio 49,1%, 94,9%¹⁴ i 95,1% względem prognozy przyjętej w OZPS na ww. lata. Wielkość wydatków prognozowana w OZPS na dany rok wyniosła: na 2016 r. – 27 257,2 tys. zł, na 2017 r. – 30 948,0 tys. zł¹⁵, na 2018 r. – 30 864,9 tys. zł. Różnice kwotowe pomiędzy wynikającymi z OZPS na 2016, 2017 i 2018 r.

⁸ Suma wydatków zrealizowanych w danym roku w ramach §§: 3110, 3240, 4130 we wszystkich rozdziałach planu finansowego OPS.

⁹ Suma wydatków zrealizowanych w ramach działów 851, 852, 853, 854 i 855 planu finansowego OPS, z wyłączeniem §§: 3110, 3240, 4130 w tych działach.

¹⁰ Wydatki poniesione w ramach §§: 4210, 4270, 6050, 6060.

¹¹ § 6060.

¹² Płatne 12 lipca 2018 r.

¹³ Za pośrednictwem Burmistrza.

¹⁴ Uwzględniając wydatki związane z realizacją Programu Rodzina 500+ w kwocie 15 614 857 zł.

¹⁵ Uwzględniając wydatki związane z realizacją Programu Rodzina 500+ w kwocie 15 614 857 zł.

potrzebami finansowymi OPS a dotyczącym ww. lat pierwotnym i zatwierdzonym planem finansowym wyniosły odpowiednio: w 2016 r. w OZPS kwota wyższa odpowiednio o 12 531,7 tys. zł i 13 882,6 tys. zł; w 2017 r.: w OZPS¹⁶ odpowiednio kwota niższa o 1 790,6 tys. zł i wyższa o 1 582,3 tys. zł; w 2018 r.: w OZPS odpowiednio kwota niższa o 1 242,3 tys. zł i wyższa o 1 503 tys. zł. (akta kontroli str. 42-43, 100, 591, 646, 681)

Różnica pomiędzy prognozowanymi wydatkami wykazanymi w OZPS na 2016 r., a planami finansowymi (plan finansowy pierwotny sporządzony wg stanu na wrzesień 2015 r. oraz zatwierdzony) wynika przede wszystkim z sytuacji, iż w planach finansowych nie zostały uwzględnione wydatki na realizację Programu Rodzina 500+. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci została ogłoszona 17 lutego 2016 r., zaś decyzją Wojewody Świętokrzyskiego znak: FN.I.3113.19.2016 z dnia 18 lutego 2016 r. zwiększono budżet w Rozdziale 85295 – Pozostała działalność (realizacja programu Rodzina 500+) o kwotę: 12 750 326 zł. Różnica pomiędzy prognozowanymi wydatkami wykazanymi w OZPS na rok 2017 a planami finansowymi (plan finansowy pierwotny, sporządzony wg stanu na wrzesień 2016 r. oraz zatwierdzony) wynika przede wszystkim z faktu, iż w planach finansowych nie zostały uwzględnione wydatki na realizację Projektu „Nasz projekt – Twoją szansą na zatrudnienie”. Umowa na realizację projektu została podpisana 19 stycznia 2017 r., zmiany w planie finansowym wprowadzono 1 lutego 2017 r. W planie finansowym (wersja pierwotna) wykazano mniejszą kwotę na opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej, większe potrzeby wykazano na realizację wypłat świadczeń rodzinnych. Różnica pomiędzy prognozowanymi wydatkami wykazanymi w OZPS na 2018 r. a planami finansowymi wynika przede wszystkim z szacowania wydatków na realizację świadczeń wychowawczych oraz świadczeń rodzinnych. Prognozy w OZPS były opracowywane kilka miesięcy później niż plany finansowe, stąd też prognoza zawiera analizę: pierwotnej wersji planu finansowego, zatwierzonego planu finansowego oraz dane na podstawie przewidywanych potrzeb wydatków uwzględniających aktualną sytuację. W latach objętych kontrolą zatwierdzony plan finansowy (uwzględniając zwiększenie w 2016 r. na realizację Programu Rodzina 500+) był niższy niż potrzeby wykazane w OZPS oraz w planie finansowym (wersja pierwotna), ze względu na ograniczone środki finansowe w budżecie zarówno Gminy Staszów, jak i w budżecie zadań zleconych. W trakcie roku budżetowego Ośrodek wnioskuje o zwiększenie planu finansowego na zadania własne po dokonaniu analiz przewidywanego wykonania, a także na mocy decyzji wojewody świętokrzyskiego otrzymuje zwiększenia planu finansowego, po uprzednim złożeniu za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) sprawozdań/analiz. (akta kontroli str. 704, 707)

OZPS zawierały rekomendacje wskazujące najpilniejsze kierunki działań, które mogłyby przyczynić się do poprawy sytuacji w obszarze pomocy i integracji społecznej na terenie Gminy Staszów, jednak nie zostały one przyjęte do realizacji. W OZPS na 2016 r. i 2017 r. OPS wskazał m.in. rekomendację utworzenia Domu Seniora. Burmistrz wyjaśnił, że (...) *wspólnie z OPS przeprowadzono analizę rządowego programu Senior+, który jest wsparciem w tego typu przedsięwzięciach. Jednak w związku z charakterem programu oraz ograniczonymi możliwościami lokalowymi Gminy Staszów odstąpiono od realizacji tego projektu. Pewnym jest natomiast, że w przyszłości będziemy wracać do tego zagadnienia.* (...). (akta kontroli str. 50, 112, 408, 410, 522, 526)

Ponadto, w ww. OZPS wskazano, że gmina nie posiada noclegowni, ani żadnych innych ośrodków zapewniających całonocny pobyt osobom pozbawionym schronienia. Za zasadną uznano potrzebę uruchomienia na terenie gminy noclegowni bądź schroniska w związku z narastającymi kosztami gminy w tym zakresie i wzrastającą liczbą osób, które są obejmowane tą formą pomocy. Podkreślono, że łącznie na ten cel w 2017 r. wydatkowano kwotę o ponad 40% większą niż w 2015 r. Kierownik OPS wyjaśniła, że obecnie udzielenie schronienia osobom bezdomnym zapewniają inne podmioty¹⁷. Z kolei Burmistrz wyjaśnił, że przeanalizowano potrzeby i możliwości w ww. zakresie i uznano, że

¹⁶ Z uwzględnieniem wydatków związanych z realizacją Programu Rodzina 500+ w kwocie 15 614,9 tys. zł.

¹⁷ Caritas Diecezji Sandomierskiej Schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Sandomierzu oraz schronisko prowadzone przez Stowarzyszenie „Podajmy sobie dłonie” w Radomiu.

(...) *na chwilę obecną uruchomienie noclegowni nie jest priorytetem, gdyż skala problemu nie jest duża. Co do ośrodka zapewniającego całodobowy pobyt osobom pozbawionym schronienia, niestety ograniczone możliwości finansowe Gminy nie pozwalają myśleć o jego utworzeniu, przynajmniej w najbliższej perspektywie. (...).* (akta kontroli str. 23, 70, 408, 411, 522, 526)

1.1.5. Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej Kierownik OPS składała Radzie corocznie za lata 2016-2017 opisowe sprawozdanie z działalności OPS (dalej: sprawozdanie). Dane w ww. dokumencie były spójne z danymi prezentowanymi w OZPS. (akta kontroli str. 7-267)

Ze sprawozdaniem za 2016 r. Przewodniczący Rady w dniu 18 maja 2017 r. zapoznał osoby biorące udział na posiedzeniu połączonych Komisji Rady. Z kolei sprawozdanie za 2017 r. zostało przedstawione w dniu 4 października 2018 r. przez Kierownik OPS podczas posiedzenia Komisji Zdrowia, Rodziny i Ochrony Środowiska Rady. (akta kontroli str. 491-496, 510-513)

1.2. Zatrudnianie pracowników socjalnych zgodnie z potrzebami gminy i wymogami ustawowymi.

1.2.1. W latach 2016-2018 (I półrocze) w OPS dostępne były m.in. następujące formy pomocy: zasiłek stały (w 2016 r. – dla 132 osób, 2017 r. – 116 osób, 2018 r. (I półrocze) – 97 osób), zasiłek okresowy (w 2016 r. – 69 osób, 2017 r. – 55 osób, 2018 r. (I półrocze) – 33 osoby), zasiłek celowy (w 2016 r. – 580 osób, 2017 r. – 555 osób, 2018 r. (I półrocze) – 327 osób), posilek (w 2016 r. – 605 osób, 2017 r. – 529 osób, 2018 r. (I półrocze) – 413 osób), odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej (w 2016 r. – 53 osoby, 2017 r. – 57 osób, 2018 r. (I półrocze) – 51 osób), usługi opiekuńcze (w 2016 r. – 32 osoby, 2017 r. – 41 osób, 2018 r. (I półrocze) – 37 osób), specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w 2016 r. – 13 osób, 2017 r. i 2018 r. (I półrocze) – po 15 osób, praca socjalna (w 2016 r. – 2503 osoby, 2017 r. – 2198 osób, 2018 r. (I półrocze) – 1637 osób), interwencja kryzysowa (w 2016 r. – 13 osób, 2017 r. – 14 osób, 2018 r. (I półrocze) – 9 osób), kontrakt socjalny (w 2016 r. – 47 osób, 2017 r. – 53 osoby, 2018 r. (I półrocze) – 8 osób), poradnictwo specjalistyczne, w tym prawne, rodzinne, psychologiczne (w 2016 r. – 424 osoby, 2017 r. – 378 osób, 2018 r. (I półrocze) – 273 osoby). Ponadto w OPS dostępne były inne rodzaje pomocy i świadczeń, tj. zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych, jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenia opiekuńcze (świadczenia pielęgnacyjne, dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłki pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, dodatki mieszkaniowe, opłacanie składki ubezpieczenia zdrowotnego, opłacanie składki ubezpieczenia społecznego). (akta kontroli str. 268-323, 326-327, 329)

Liczba decyzji wydanych przez OPS w latach 2016-2018 (I półrocze) wyniosła odpowiednio: z urzędu – 271, 330 i 164; na wniosek – 3922, 3833 i 1641. (akta kontroli str. 382, 387-388)

Wnioski o pomoc wpływające do OPS na piśmie rejestrowane były w dzienniku korespondencyjnym oraz w systemie informatycznym na etapie pisania decyzji. W okresie objętym kontrolą zarejestrowano odpowiednio 2056, 2614 i 1094 wniosków. (akta kontroli str. 382, 387)

Różnice pomiędzy liczbą wpływających do OPS wniosków o pomoc, a liczbą wydanych decyzji wynikały z tego, że często jeden wniosek stanowił podstawę do wydania wielu decyzji przyznających różne formy pomocy. (akta kontroli str. 485)

Kierownik OPS wyjaśniła, że: *sprawy klientów OPS załatwiane są w ustawowych terminach, a wszelkie formy pomocy są dostępne od zaraz, były też dostępne bez kolejek w 2016 r., 2017 r. i 2018 r. (I półrocze).* (akta kontroli str. 382, 388)

W latach 2016-2018 (I półrocze) w gminie funkcjonowały cztery ośrodki wsparcia: Środowiskowy Dom Samopomocy, Dom Dziennego Pobytu (działające w strukturach OPS), Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica „Jutrzenka”, jedno mieszkanie chronione przystosowane do przyjęcia trzech osób. Gmina nie prowadziła na swoim terenie domu

pomocy społecznej o zasięgu gminnym. W ww. okresie w OPS działał również *Punkt Pomocy Ofiarom Przemocy i Przestępstw w Rodzinie*. (akta kontroli str. 329-330)

1.2.2. OPS w okresie objętym kontrolą spełniał wymogi ustawowe dotyczące liczby zatrudnionych pracowników socjalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców i tylko nieznacznie przekraczał liczbę 50 podopiecznych – osób/rodzin przypadających na jednego pracownika socjalnego:

- na jednego pracownika socjalnego przypadało mieszkańców: 1862 w 2016 r., 1855 w 2017 r. oraz 1856 w I półroczu 2018 r. Przypadająca na jednego pracownika socjalnego liczba mieszkańców nie przekraczała poziomu 2000, o którym stanowi art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej;
- na jednego pracownika socjalnego przypadało 42 rodziny w I półroczu 2018 r., tj. zgodnie z wymogiem określonym w art. 110 ust. 11 ww. ustawy. Natomiast w 2016 r. i 2017 r. na jednego pracownika socjalnego przypadało odpowiednio: 58 i 56, tj. odpowiednio: o 8 i 6 rodzin więcej w stosunku do wymogu określonego w art. 110 ust. 11 ww. ustawy. (akta kontroli str. 269, 288, 306, 328)

Pracownicy socjalni stanowili w: 2016 r. – 30%, 2017 r. – 32% i 2018 r. (I półrocze) – 31,4% ogółu pracowników zatrudnionych przez OPS. (akta kontroli str. 269, 288, 306, 328)

1.2.3. Średnie miesięczne wynagrodzenie¹⁸ pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS na koniec 2016 r., 2017 r. i 2018 r. (I półrocze) wyniosło odpowiednio 3213,59 zł, 3085,98 zł, 3351,70 zł. Było wyższe od płacy minimalnej¹⁹ w Polsce odpowiednio o: 1363,59 zł, 1085,98 zł i 1251,70 zł. W porównaniu z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w gospodarce narodowej osiągniętym w województwie świętokrzyskim w 2016 r. (3795,73 zł) i 2017 r. (4006,63 zł) było odpowiednio niższe o 582,14 zł i 920,65 zł. (akta kontroli str. 328)

Z uzyskanych od pracowników socjalnych OPS odpowiedzi w formie anonimowych ankiet wynikało, że zdaniem 100% ankietowanych, wynagrodzenie pracownika socjalnego nie jest satysfakcjonujące i wraz z premiami i nagrodami nie motywuje do lepszej pracy. (akta kontroli str. 744-750)

Kierownik OPS wyjaśniła, że w latach 2016-2018 (I półrocze) nie przydzielono pracownikom kolejnych zadań ustawowych. Na potrzeby realizacji nowych zadań, wynikających z realizacji ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zatrudniono nowych pracowników. (akta kontroli str. 382, 389)

Przy przyznawaniu wysokości „dodatku terenowego” uwzględniano faktyczne wyjścia do rodzin. (akta kontroli str. 333-378)

Pracownicy socjalni mają zapewniony dostęp do samochodu służbowego. Ośrodek zatrudnia kierowcę na umowę o pracę, który rozwozi pracowników socjalnych w teren. Pracownicy poruszając się na terenie gminy nie korzystają z przewozu komunikacją publiczną. Wyjazdy pracowników socjalnych z klientami poza teren gminy odbywają się w ramach delegacji służbowych środkami transportu zbiorowego, za które dokonywany jest zwrot kosztów przejazdu. (akta kontroli str. 408, 411)

1.3. Organizacja i skuteczność pracy pracowników socjalnych

1.3.1. W okresie objętym kontrolą w OPS w terenie pracowało 14 pracowników socjalnych. Decyzje dotyczące świadczeń przyznawanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej opracowywane były przez pracowników Działu Informatycznego²⁰ OPS. W skład ww. działu wchodziły trzy osoby, które odpowiednio z dniem 1 listopada, 1 grudnia 2016 r. i 1 kwietnia 2017 r. zostały pracownikami socjalnymi. Pierwsza z nich, w okresie od 1 listopada 2016 r. do 31 marca 2017 r. jednocześnie opracowywała ww. decyzje i pracowała w terenie.

¹⁸ Łącznie z pochodnymi wynagrodzenia (wynagrodzenie z umowy o pracę, dodatki specjalne; nagrody; DWR).

¹⁹ Płaca minimalna w Polsce w latach 2016-2018 (I półrocze) wynosiła odpowiednio: 1850 zł, 2000 zł i 2100 zł.

²⁰ Z dniem 20 kwietnia 2017 r. *Dział Informatyczny* zmienił nazwę na *Dział Świadczeń – Pomoc Społeczna*.

Po 1 kwietnia ww. roku świadczyła ona wyłącznie pracę administracyjną, którą również wykonywały pozostałe dwie osoby (jedna w okresie od 1 grudnia 2016 r. do 30 czerwca 2017 r.²¹, zaś druga w okresie od 1 kwietnia 2017 r.). Pracownicy socjalni wydali w latach 2016-2018 (I półrocze) odpowiednio: 397, 2917 i 1233 ww. decyzji. (akta kontroli str. 328, 331-332, 380, 485)

Do zadań i odpowiedzialności pracowników socjalnych wykonujących pracę wyłącznie administracyjną należało m.in.: sporządzanie decyzji, list wypłat, statystyki i analiz oraz obsługa programu płatnik (nanoszenie danych dotyczących osób pobierających świadczenia; przygotowywanie dokumentów zgłoszeniowych, naliczanie składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne; sporządzanie innych raportów miesięcznych). (akta kontroli str. 392, 399, 515)

Ustalono²², że spośród 14 pracowników socjalnych pracujących w terenie: dziewięciu przydzielono obszar obejmujący od 1 907 do 3 792 mieszkańców (średnio: 2 887); czterech wykonywało pracę socjalną z osobami podlegającymi przemocy i sprawcami, osobami bezrobotnymi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi i obejmowało swoim działaniem cały teren miasta i gminy; jeden, zajmował się kierowaniem do DPS, ŚDS, przyznawaniem usług opiekuńczych oraz koordynacją usług opiekuńczych (działania tej osoby dotyczyły całego obszaru miasta i gminy). (akta kontroli str. 379)

Funkcjonujące w OPS książki wyjść służbowych zawierały nie cel, a miejsce wyjścia służbowego. Analizą objęto wyjścia służbowe dotyczące kwietnia 2016 r., 2017 r. i 2018 r. Jak oświadczyła Kierownik OPS, wykazane przez pracowników socjalnych wyjścia służbowe związane były z rozpatrywaniem wniosków o pomoc klientów OPS, w tym m.in. w celu przeprowadzania wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania klientów oraz wykonywania bieżącej pracy socjalnej. Ustalono, że odpowiednio 66% (kwiecień 2016 r.) i po 60% (kwiecień 2017 r. i 2018 r.) dni roboczych stanowiły dni w trakcie których pracownicy socjalni²³ wychodzili²⁴ poza OPS w celach służbowych. (akta kontroli str. 333-378, 485)

Kierownik OPS wyjaśniła, że pracownicy socjalni miesięcznie (średnio) sporządzają około 26 wywiadów środowiskowych, wychodzą w środowisko (około 20 razy), podejmują interwencje (około trzech), kontaktują się z instytucjami (około 10 razy). (akta kontroli str. 742-743)

Sami pracownicy socjalni ocenili w ankietach, że na pracę w terenie poświęcają tygodniowo ok. 25% czasu. (akta kontroli str. 744-750)

1.3.2. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej przez OPS w 2016 r. i 2017 r. były: ubóstwo (2016 r. – 552 rodziny, 2017 r. – 469 rodzin); bezrobocie (2016 r. – 378 rodzin, 2017 r. – 321 rodzin); niepełnosprawność (2016 r. – 343 rodziny, 2017 r. – 345 rodzin); długotrwała lub ciężka choroba (2016 r. – 322 rodziny, 2017 r. – 346 rodzin). W okresie od stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. OPS realizował projekt aktywizacyjny, którego celem głównym był wzrost aktywności społecznej, zawodowej i edukacyjnej u osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z gminy Staszów (w tym osób z niepełnosprawnościami) do końca czerwca 2018 r. W ramach projektu wsparciem zostało objęte 34 osoby (w tym sześć os. niepełnosprawnych) wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym; bezrobotne, będące w wieku aktywności zawodowej. W efekcie: 27 osób nabyło kwalifikacje (nowe uprawnienia, podnoszące atrakcyjność osoby na rynku pracy), 14 osób podjęło zatrudnienie, 15 osób aktywnie zaczęło poszukiwać pracy. Ponadto Ośrodek realizował *Program Operacyjny – Pomoc Żywnościowa 2014-2020* mający na celu dotarcie z pomocą żywnościową do grup osób najbardziej potrzebujących. Osoby te mogły skorzystać ze wsparcia w postaci żywności, jak również możliwości uczestniczenia w różnych działaniach wspierających i edukacyjnych, mających na celu reintegrację społeczną. W *Podprogramie 2017* pomoc w ilości 39,0 tys. kg żywności trafiła do 810 osób

²¹ Z dniem 1 lipca przestała być pracownikiem socjalnym.

²² Na dzień 30 czerwca 2018 r.

²³ Za wyjątkiem pracowników socjalnych nieobecnych w pracy przez cały miesiąc objęty badaniem.

²⁴ Co najmniej jeden raz w ciągu dnia.

z 287 rodzin. Pomoc skierowana była do rodzin, w których oprócz ubóstwa występowały następujące problemy (liczba rodzin): bezdomność (1), bezrobocie (36), niepełnosprawność (119), ochrona macierzyństwa lub wielodzietność (51), inne powody (80). W ramach *Podprogramu 2016*, pomocą zostało objęte 957 osób z 319 rodzin. Przekazano – 40,5 tys. kg żywności. Problemy występujące w rodzinach objętych programem (liczba rodzin): bezrobocie (39), niepełnosprawność (127), ochrona macierzyństwa lub wielodzietność (57), inne powody (96). (akta kontroli str. 19, 66-67, 408, 411-412)

Zgodnie z OZPS na 2016 r. i 2017 r. w ww. latach Ośrodek przyznał świadczenie odpowiednio 1322 i 1237 osobom. Spośród nich odpowiednio 834 osoby (63,1% ogółu) i 811 osób (65,6% ogółu) stanowiły osoby długotrwale korzystające z pomocy OPS. Osobami długotrwale korzystającymi ze świadczeń z pomocy społecznej były: zasiłkobiorki zasiłków stałych; osoby korzystające z usług opiekuńczych; rodziny, w tym niepełne i wielodzietne; osoby samotne, emeryci i renciści. Długotrwale korzystanie z pomocy społecznej zasiłkobiorków zasiłków stałych i osób korzystających z usług opiekuńczych miało uzasadnienie w charakterze tych świadczeń – ze świadczeń tych korzystały osoby niepełnosprawne z powodu choroby bądź wieku. Świadczenia te miały charakter ciągły, świadczone były do chwili ustania potrzeby. Osoby z rodzin (w tym niepełnych i wielodzietnych) to także klienci korzystający długotrwale, głównie z pomocy na żywność i posiłki dla dzieci w ramach programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Dożywianie dzieci to jeden z elementów polityki socjalnej państwa, kryterium finansowe dostępu do programu było podwyższone i wynosiło 150% kryterium rodziny. Dzieci mogły korzystać z posiłków od przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej. Długotrwale też korzystały z programu emeryci i renciści, których świadczenia z ubezpieczenia społecznego nie były wystarczające na zaspokojenie wszelkich potrzeb głównie na zakup leków, opalu i żywności. (akta kontroli str. 18, 65, 577, 580-581)

W 2016 r. i 2017 r. OPS zakończył odpowiednio: 161 i 234 sprawy. Najczęstszymi powodami zaprzestania udzielania pomocy były: podjęcie zatrudnienia, uzyskanie świadczenia z ubezpieczenia społecznego, uzyskanie świadczenia wychowawczego 500+. (akta kontroli str. 382, 389)

W celu ustalenia powodów zakończenia udzielania pomocy oraz skuteczności pracy pracowników socjalnych analizą objęto 30 zakończonych spraw. Dotyczyły one pracy socjalnej z tzw. wieloprogowymi rodzinami/osobami (4 sprawy), pracy socjalnej z rodziną/osobami: z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (10 spraw); z problemem przemocy (6 spraw), doświadczającymi ubóstwa (10 spraw).

Wieloprogowość analizowanych spraw powiązana była jednocześnie z ubóstwem (4 sprawy), bezrobociem (3 sprawy), niepełną rodziną (2 sprawy), niepełnosprawnością (2 sprawy) i długotrwałą chorobą (1 sprawa). Ubóstwo objętych próbą spraw wynikało z bezrobocia (6 spraw), niepełnosprawności (3 sprawy) i choroby (1 sprawa). Na problemy opiekuńczo-wychowawcze badanych spraw złożyły się: wielodzietność (7 spraw), niepełna rodzina (2) i uzależnienie (1 sprawa). Wraz z przemocą w rodzinie występował problem związany m.in. z: bezrobociem, samotnym wychowywaniem dzieci, chorobą, ubóstwem. Liczba miesięcy od momentu rozpoczęcia korzystania z pomocy rodzin/osób do jej zakończenia wyniosła²⁵: od 47 do 55 miesięcy (wieloprogowość), od 3 do 198 miesięcy (problemy opiekuńczo-wychowawcze), (rodziny wieloprogowe), od 9 do 219 miesięcy (przemoc) i od 5 do 215 (ubóstwo).

We wszystkich przypadkach, za wyjątkiem jednego²⁶, pomoc udzielana była na wniosek zainteresowanego. Osoby korzystające z pomocy mieściły się w przedziale wiekowym:

- do 20 roku życia – przemoc (jedna sprawa);
- 20-45 lat życia – wieloprogowość (jedna sprawa), problemy-opiekuńczo-wychowawcze (dziewięć spraw), przemoc (dwie sprawy), ubóstwo (cztery sprawy);
- 45-60 lat życia – wieloprogowość (trzy sprawy), problemy-opiekuńczo-wychowawcze (jedna sprawa), przemoc (trzy sprawy), ubóstwo (5 spraw);

²⁵ Bez przerw w korzystaniu z pomocy.

²⁶ Pomoc udzielona z urzędu (problemy opiekuńczo-wychowawcze).

- powyżej 60 roku życia – ubóstwo (jedna sprawa).

Analizę intensywności i różnorodności oddziaływań pracownika socjalnego przeprowadzono dla okresu objęto kontrolą. Ustalono, że we wszystkich przypadkach podstawę planowania pomocy stanowiły wywiady środowiskowe w ilości: od dwóch do 15 (wielopropblematyczność), od jednej do pięciu (problemy opiekuńczo-wychowawcze), od dwóch do 22 (przemoc), od czterech do 16 (ubóstwo). Inną formą wsparcia, w odniesieniu do rodzin z problemem ubóstwa (siedem spraw) i problemami opiekuńczo-wychowawczymi (siedem spraw), było motywowanie do podjęcia zatrudnienia. W przypadku rodzin z problemem przemocy praca socjalna pracowników koncentrowała się dodatkowo na motywowaniu do uczestnictwa w spotkaniach z psychologiem czy grupie roboczej oraz złożenia pozwu rozwodowego i o eksmisję.

Dla objętej analizą grupy osób/rodzin, wśród najczęściej wykorzystywanych w pracy socjalnej przez pracowników socjalnych narzędzi znalazły się: zasiłki, poradnictwo, pomoc rzeczowa. Dodatkowo, 4 z 6 osób/rodzin z problemem przemocy miały założone niebieskie karty. Jako uzasadnienie zamknięcia objętych analizą spraw wskazano: poprawę sytuacji materialnej, m.in. dzięki podjęciu pracy (15²⁷ spraw), uzyskaniu świadczenia 500+ (sześć spraw), uzyskaniu świadczenia emerytalnego i rentowego (siedem spraw). Dwie sprawy zakończono z powodu zmiany miejsca zamieszkania osoby/rodziny.

Analizowana próba pokazała wysoką skuteczność podejmowanych działań. W przypadku 22 spośród 30 badanych spraw udało się doprowadzić do usamodzielnienia się beneficjentów, którzy mogli zaprzestać korzystania z pomocy społecznej, m.in. dzięki podjęciu zatrudnienia. Pozytywne zakończenie spraw objętych kontrolą wynikało bezpośrednio lub pośrednio ze zrealizowania przez OPS działań umożliwiających rozwiązanie problemu, który spowodował konieczność sięgnięcia po pomoc socjalną. (akta kontroli str. 604-609, 751-780)

1.3.3. W okresie objętym kontrolą do Burmistrza wpłynęła jedna skarga dotycząca jakości pracownika socjalnego. Dominik Rożek, Przewodniczący Rady Miejskiej wyjaśnił, że: *Rada Miejska w Staszowie po zapoznaniu ze stanowiskiem Komisji Rewizyjnej Rady Miejskiej w Staszowie, uzyskanych w sprawie wyjaśnieniach ze strony Kierownika OPS uznała przedmiotową skargę za bezzasadną. (...).* (akta kontroli str. 390, 486-488, 522, 525-526)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

OPS przygotował projekt Strategii zawierający wszystkie wymagane ustawowo elementy z wyjątkiem mierników pozwalających na ocenę stopnia realizacji postawionych celów. Na potrzeby jej opracowania dokonano rozpoznania potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej. Corocznie sporządzano OZPS i sprawozdanie z działalności OPS. Dane zawarte w tych dokumentach były spójne z danymi wykazywanymi w innych dokumentach opracowanych przez ośrodek. Formy pomocy oferowane przez OPS były adekwatne do zapotrzebowania mieszkańców gminy. Zgodnie z przepisami liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS była dostosowana liczby mieszkańców i potrzeb gminy w tym zakresie. Analiza 30 spraw zakończonych w okresie objętym kontrolą wykazała wysoką skuteczność pracy socjalnej. Z analiz statystycznych wynika, że ponad 60% podopiecznych ma udzielaną pomoc powyżej trzech lat, co oznacza, że praktycznie są oni stałymi klientami OPS. W OZPS rekomendowano utworzenie domu seniora oraz noclegowni lub schroniska, jednak rekomendacje te nie zostały uwzględnione przez władze miasta.

OBSZAR

2. Warunki pracy pracowników socjalnych

Opis stanu
faktycznego

2.1. Ocena ryzyka zawodowego pracowników socjalnych

W okresie objętym kontrolą nie dokonano oceny ryzyka zawodowego pracowników socjalnych. W OPS obowiązywała *Dokumentacja oceny ryzyka zawodowego* sporządzona w lutym 2008 r. przez inspektora BHP i Kierownika działu organizacji i kadr. Powyższa ocena została zatwierdzona przez Kierownika OPS i zapoznali się z nią wszyscy

²⁷ W tym siedem spraw łącznie z uzyskaniem świadczenia 500+.

pracownicy socjalni. Jako rodzaje zagrożeń wskazano: fizyczne (prąd elektryczny, różnica temperatur, urazy mechaniczne, urazy środkami transportu, przeciągi), biologiczne (bakterie, wirusy, grzyby), psychofizyczne (stres). Z powyższych zagrożeń, zgodnie z oceną ryzyka, wynikają skutki wypadkowe (porażenia elektryczne, poparzenia termiczne, stłuczenia, skaleczenia, złamania, rany cięte i tłuczone, zejścia śmiertelne) i chorobowe (przeziębienia, nerwice, zakażenia). Ocena ryzyka nie uwzględniała specyfiki zawodu pracownika socjalnego i zagrożeń mogących wynikać z pracy w terenie z agresywnymi podopiecznymi. (akta kontroli str. 413-424)

Kierownik OPS wyjaśniła m.in, że oceny ryzyka zawodowego dokonano za pomocą metody opisowej (...). Ponieważ nie wystąpiły choroby zawodowe (...) nie stosowano szczególnych środków zapobiegawczych. (...) Wszelkie zagrożenia związane z pracą wykonywaną przez pracowników socjalnych, omawiane są na bieżąco w ramach rozmów indywidualnych lub podczas zebrań. Pracownicy mogą je również zgłaszać przedstawicielowi załogi. Ponadto informacje dotyczące zagrożeń związanych z wykonywaną pracą (np. wymuszona pozycja ciała, porażenie prądem elektrycznym, niewłaściwe oświetlenie stanowiska pracy czy agresja ze strony ludzi lub zwierząt) oraz zasady ochrony przed nimi, przekazywane są pracownikom podczas szkoleń z zakresu bhp.(...) W trakcie przygotowywania dokumentacji oceny ryzyka zawodowego wykorzystano informacje o tzw. trudnych beneficjentach. Jednakże z uwagi na to, że coraz częściej w kraju dochodzi do aktów przemocy w stosunku do pracowników socjalnych, w najbliższym czasie zostanie zorganizowane spotkanie z pracownikami, podczas którego przypomniane zostaną zasady postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia. (akta kontroli str. 577-586)

2.2. Działania pracodawcy na rzecz spełniania wymogów BHP dla pracowników socjalnych

W okresie objętym kontrolą NIK zostały przeprowadzone cztery kontrole zewnętrzne (dwie przez Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Staszowie, jedna przez ZUS w Kielcach, jedna przez Świętokrzyski Urząd Wojewódzki) oraz audyt wewnętrzny. Kwestie przestrzegania przepisów i zasad BHP oraz warunków środowiska pracy nie były przedmiotem ww. kontroli. (akta kontroli str. 426)

W OPS nie funkcjonowały związki zawodowe. (akta kontroli str. 701-703)

Jedynymi środkami profilaktycznymi zmniejszającymi ryzyko zawodowe pracowników socjalnych były rękawiczki jednorazowe. Pracownicy nie byli szczepieni przed chorobami. Wszyscy w całym okresie objętym kontrolą mieli aktualne badania profilaktyczne i szkolenia w dziedzinie BHP. (akta kontroli str. 425-426, 701-703)

Złamanie śródstopia kości (niefortunne postawienie stopy na nierówności terenu) było jedynym wypadkiem przy pracy pracownika socjalnego, świadczącego pracę socjalną w terenie. Wypadek miał miejsce 8 maja 2018 r. w trakcie dojścia do miejsca zamieszkania klienta pomocy socjalnej w celu przeprowadzenia wywiadu. (akta kontroli str. 425-426, 701-703)

Przeprowadzone oględziny budynku oraz pomieszczeń pracy pracowników socjalnych wykazały, że w OPS przestrzegane były przepisy rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej: z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy²⁸ oraz z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe²⁹, w szczególności w zakresie wolnej powierzchni podłogi, stanu okien i drzwi, posadzek, żaluzji, stanu mebli, okablowania, oświetlenia oraz stanowisk komputerowych (wyposażenie i ergonomia). Prawidłowo oznakowano drogi ewakuacyjne. Jednakże w dwóch z sześciu pokoi zajmowanych przez pracowników socjalnych na każdego z pracowników przypadła zbyt mała wolna objętość pomieszczenia, a w trzech pomieszczeniach brakowało krtek wentylacyjnych. (akta kontroli str. 572-575)

Na spotkania z klientami pomocy społecznej pracownicy socjalni docierali pieszo (jeśli odległość nie była zbyt duża) lub samochodem służbowym. W OPS zatrudniony był

²⁸ Dz. U. z 2003 r. poz. 1650, ze zm.

²⁹ Dz. U. nr 148 poz. 973.

kierowca, który woził pracowników socjalnych do klientów. W związku z tym w OPS pracownicy socjalni nie rozliczali kosztów podróży. (akta kontroli str. 701-703)

Zgodnie z § 5 ust.1 pkt 6 Regulaminu Pracy OPS pracodawca ma obowiązek zapewnić pracownikom wykonującym zadania w terenie odzieży ochronnej lub ekwiwalentu pieniężnego za używanie w terenie własnej odzieży i obuwia. Zgodnie z *Wykazem rodzajów środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego*, stanowiącym załącznik nr 1 do Regulaminu Pracy, pracownikowi socjalnemu raz na trzy lata przysługuje: kurtka ocieplana, płaszcz przeciwdeszczowy, półbuty skórzane/gumowe, trzewiki/kozaki ocieplane. W okresie objętym kontrolą wypłaty ekwiwalentu dokonano w październiku 2016 r. i 2017 r. (akta kontroli str. 429-432, 447, 451-454, 477-484)

2.3. Naruszanie praw pracowniczych pracowników socjalnych, w tym mobbing

W OPS nie opracowano żadnej procedury antymobbingowej i/lub antydyskryminacyjnej. (akta kontroli str. 701-703)

Kwestie przestrzegania praw pracowniczych nie były przedmiotem badania sądów pracy, Państwowej Inspekcji Pracy, właściwej rady gminy lub innego organu. Pracownicy nie skarżyli się na przestrzeganie praw pracowniczych. (akta kontroli str. 425-426)

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród 14 pracowników socjalnych, w ich odczuciu w OPS wobec pracowników w ciągu ostatnich trzech lat dochodziło do przypadków mobbingu i nierównego traktowania (w opinii odpowiednio trzech i ośmiu ankietowanych). Przypadków dyskryminacji raczej nie stwierdzono. (akta kontroli str. 744-750)

W OPS przestrzegane były przepisy dotyczące czasu pracy. Pracownicy socjalni nie pracowali po godzinach. (akta kontroli str. 701-703)

Zgodnie z art. 121 ust.3 ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu po przepracowaniu nieprzerwanie i faktycznie co najmniej 5 lat, przysługuje raz na dwa lata dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych. Wszyscy pracownicy, którym przysługiwał ww. urlop w okresie objętym kontrolą (2,5 roku) wykorzystali go jeden raz (12 pracowników) lub dwa razy (jeden pracownik). (akta kontroli str. 548)

2.4. Współpraca pracowników socjalnych z innymi organami i instytucjami

W okresie objętym kontrolą pracownicy socjalni nie mieli kłopotów z korzystania z prawa pierwszeństwa przy wykonywaniu swoich zadań w urzędach, instytucjach czy innych placówkach, np. ośrodkach zdrowia, szkołach, poradniach. (akta kontroli str. 587-589)

W OPS nie opracowano zasad współpracy z innymi podmiotami, jednakże, zgodnie z oświadczeniem Kierownik Ośrodka, pracownicy socjalni współpracowali z: Komendą Powiatową Policji w Staszowie, Urzędem Miasta i Gminy w Staszowie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Staszowie, placówkami szkolnymi i przedszkolnymi, Terenową Placówką KRUS w Staszowie, ZUS-em, sądami (w tym ze służbą kuratorską), Prokuraturą Rejonową w Staszowie, Centralnym Zarządem Służby Więziennej, Zakładami Karnymi, szpitalami i pielęgniarkami środowiskowymi, Centrum Psychoterapii „PROMEDIC” w Staszowie, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Staszowie, Powiatowym Zespołem do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opatowie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Staszowie, Centrum Integracji Społecznej w Staszowie, Rejonem Energetycznym, Zakładem Gazowniczym i Zakładem Wodociągów i Kanalizacji, Stowarzyszeniami i Fundacjami, z aptekami z terenu miasta Staszów, innymi ośrodkami pomocy społecznej, czterema parafiami, domami pomocy społecznej, z sołtysami wsi z Gminy Staszów, sklepami Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska i Powszechnej Spółdzielni Spożywców działających na terenie Gminy Staszów, ze schroniskami dla osób bezdomnych, Spółdzielnią Mieszkaniową w Staszowie, Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjnym „Radość Życia” dla Dzieci i Młodzieży – Niepełnosprawnej w Sandomierzu, zakładem pogrzebowym z Gminy Staszów. (akta kontroli str. 701-703)

Ponadto 6 września 2013 r. podpisano z Powiatowym Urzędem Pracy w Staszowie porozumienie w sprawie wdrożenia platformy komunikacyjnej umożliwiającej dwukierunkową wymianę danych dotyczących beneficjentów obszaru rynku pracy i pomocy społecznej. (akta kontroli str. 701-703, 710-717)

Pracownicy socjalni nie zgłaszali problemów w zakresie współpracy z podmiotami trzecimi. (akta kontroli str. 704-705, 709)

W OPS przeprowadzono samoocenę kontroli zarządczej za 2017 r. Pracownicy bardzo wysoko (96% odpowiedzi pozytywnych) ocenili efektywność systemu wymiany informacji z podmiotami zewnętrznymi, mającymi wpływ na osiągnięcie celów i realizację poszczególnych komórek merytorycznych. (akta kontroli str. 718-741)

2.5. Bezpieczeństwo pracy pracowników socjalnych w Ośrodku i w terenie

W OPS nie prowadzono dokumentacji czynności służbowych dokonywanych przez pracowników socjalnych w towarzystwie drugiego pracownika socjalnego. Z przeprowadzonych przez Kierownika OPS rozmów z wszystkimi czternastoma pracownikami pracującymi w terenie, wynika, że każdy z nich od 2016 r. średnio w miesiącu ma około 20 wyjść, z czego nie więcej niż dwa wyjścia są w towarzystwie drugiego pracownika. (akta kontroli str. 701-703)

W latach 2016-2018 (I półrocze) w OPS pracownicy socjalni przeprowadzili u pięciu klientów pomocy społecznej 14 rodzinnych wywiadów środowiskowych w obecności funkcjonariusza Policji. Każdorazowo pracownik socjalny sporządzał pismo do Komendanta Powiatowego Policji w Staszowie, które po podpisaniu przez Kierownika lub Zastępcę Kierownika OPS było wysyłane na adres Komendy Powiatowej. Wszystkie wnioski do komendanta Policji o asystę funkcjonariusza Policji składane były przez pracowników. Nie było przypadku złożenia takiego wniosku z własnej inicjatywy Kierownika OPS. Pisma kierowano na podstawie art.107 ust. 3b ustawy o pomocy społecznej. Nie zawierały one uzasadnienia, gdyż jak oświadczyła kierownik OPS nie było takiej potrzeby, w związku z tym, że współpraca z Policją układa się bardzo dobrze. (akta kontroli str. 459-460, 701-703)

Pierwszy Zastępca Komendanta Powiatowego Policji w Staszowie, kom. Jacek Rozczypała, w odpowiedzi na pytania dotyczące bezpieczeństwa pracowników socjalnych OSP poinformował, że pracownicy OPS współpracują z Policją i w sytuacjach zagrożenia własnego bezpieczeństwa zwracają się do Policji o pomoc. Komendant ocenił jako zadowalający stopień bezpieczeństwa pracowników socjalnych, uwzględniając liczbę oraz charakter podejmowanych przez Policję interwencji. (akta kontroli str. 461-462)

W OPS w okresie objętym kontrolą wystąpiły cztery przypadki agresywnego zachowania klientów, co odnotowano w spisie nagannych zachowań wobec pracowników socjalnych. Do trzech zdarzeń doszło w Biurze Obsługi Klienta OPS i zakończyła je interwencja Policji. Jeden przypadek dotyczył gróźb telefonicznych pod adresem pracownika socjalnego, który skorzystał z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. W powyższej sprawie, w stosunku do sprawcy zapadł wyrok skazujący. (akta kontroli str. 461-462, 527-534, 701-703)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Brak aktualnej oceny ryzyka zawodowego obejmującej zagrożenia specyficzne dla pracy pracownika socjalnego.

Od 2008 r. w OPS nie opracowano nowej lub/i nie dokonano aktualizacji oceny ryzyka dla pracowników socjalnych. Kierownik OPS wyjaśniła m.in., że nie dokonywano aktualizacji, gdyż nie wystąpiły nowe ryzyka, które miałyby znaczący wpływ na pracę pracownika socjalnego. Planuje się zorganizowanie spotkania z pracownikami, gdzie zgłoszone przez nich uwagi, sugestie i propozycje zostaną uwzględnione przy aktualizacji oceny ryzyka zawodowego. Ponieważ przygotowanie ww. oceny wymaga wnikliwej, wieloaspektowej analizy oraz rzetelnego przygotowania, planuje się przygotowanie go w 2019 r. (akta kontroli str.742-743)

2. Brak procedury antymobbingowej.

Kierownik OPS oświadczyła, że elementy przepisów wewnętrznych dotyczących równego traktowania znajdują się w § 5 Regulaminu Pracy, w Kodeksie Etyki oraz w Kontroli Zarządczej. Każdy z pracowników ma dostęp do wszystkich wewnętrznych przepisów w sekretariacie Ośrodka. Z przepisami tymi jest także zapoznawany w pierwszym dniu podejmowania pracy. W OPS nie było przypadków naruszenia przepisów o równym

traktowaniu, w tym dotyczących molestowania i dyskryminacji lub mobbingu. (akta kontroli str. 701-703)

Nie kwestionując podjętych w OPS działań, o jakich mowa w wyjaśnieniach, NIK wskazuje na potrzebę przygotowania procedury antymobbingowej, której wdrożenie pozwoliłoby na zapewnienie jednolitości postępowania w celu zapobiegania ewentualnemu występowaniu zjawiska mobbingu.

3. Niedostosowanie liczby pracujących pracowników socjalnych do kubatury pokoi.

Zgodnie z § 19 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy³⁰ na każdego z pracowników jednocześnie zatrudnionych w pomieszczeniach stałej pracy powinno przypadać, co najmniej 13 m³ wolnej objętości pomieszczenia. W każdym z dwóch pokoi (nr 34 i 36) o kubaturze 40,12 m³ zorganizowano miejsce pracy dla czterech pracowników socjalnych, co nie spełniało ww. wymogów rozporządzenia, gdyż na każdego z pracowników przypadało 10,03 m³ wolnej objętości pomieszczenia.

Kierownik OPS wyjaśniła, że pomieszczenia Ośrodka wynajmowane są od Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (PGKiM) i obecnie nie ma możliwości wynajęcia dodatkowej powierzchni z przeznaczeniem na dodatkowe pokoje dla pracowników socjalnych. Potrzeby zwiększenia powierzchni wynajmowanej od PGKiM były zgłaszane zarówno administratorowi budynku jak i organowi prowadzącemu jednostkę. *Znając przepisy rozporządzenia oraz mając na względzie trudne warunki lokalowe, jedynie w dwóch pokojach umieściłam po czterech pracowników socjalnych. Są to pracownicy, którzy większą część pracy spędzają w terenie i sporadycznie dochodziło do sytuacji, w której wszyscy czterej pracownicy przebywali jednocześnie w pokoju.* (akta kontroli str. 577-586)

4. Brak kratki wentylacyjnych w trzech pokojach zajmowanych przez pracowników socjalnych.

Zgodnie z § 32 ust. 1 ww. rozporządzenia w pomieszczeniach pracy powinna być zapewniona wymiana powietrza wynikająca z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych. Tymczasem w trzech pokojach (o numerach 30, 34 i 35), w których siedzą pracownicy socjalni stwierdzono brak kratki wentylacyjnych.

Kierownik OPS wyjaśniła, że Ośrodek wynajmuje pomieszczenia od PGKiM. W ww. pokojach naturalna wentylacja grawitacyjna została zapewniona, a (...) otwory wentylacyjne zostały zabudowane w czasie dawno prowadzonego remontu. Specjalista ds. bhp nie zgłosił braku kratki. (...) niezwłocznie podejmę działania w celu wstawienia kratki wentylacyjnych. (akta kontroli str. 704-705, 708)

Andrzej Rycombel, odpowiedzialny w OPS za prowadzenie całości spraw dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy na podstawie zawartej umowy zlecenia, wyjaśnił: *Nie zwróciłem uwagi, że w tych pokojach nie ma kratki. Dopiero przeprowadzone oględziny wykazały ich brak. Zobowiązuję się dopilnować, aby do końca 2018 r. te kratki były. Jednocześnie zaznaczam, że kominy wentylacyjne są w tych pomieszczeniach i być może dlatego umknął mi fakt braku kratki.* (akta kontroli str. 576)

Osobą odpowiedzialną za powyższe nieprawidłowości jest Kierownik OPS.

OCENA CZĄSTKOWA

W Ośrodku oceniono i udokumentowano ryzyko zawodowe, ale nie uwzględniało ono specyfiki pracy pracowników socjalnych. Dochodziło do incydentalnych przypadków agresywnych zachowań wobec pracowników socjalnych. Nie stwierdzono naruszenia w OPS praw pracowniczych. Nie została jednak opracowana procedura antymobbingowa, a mimo braku oficjalnych skarg, pracownicy socjalni w ankiecie dla NIK sygnalizowali przypadki mobbingu i nierównego traktowania. Wszyscy pracownicy posiadali aktualne badania profilaktyczne i szkolenia w dziedzinie BHP. Warunki ich pracy nie budziły zastrzeżeń NIK, z wyjątkiem niedostosowania liczby pracowników socjalnych pracujących w dwóch pokojach do kubatury tych pomieszczeń oraz braku kratki wentylacyjnych

³⁰ Dz. U. z 2003 r. poz.1650, ze zm.

w trzech pomieszczeniach. Wysoko należy natomiast ocenić współpracę pracowników socjalnych z innymi organami i instytucjami.

OBSZAR

3. Możliwość rozwoju oraz wsparcie merytoryczne i psychologiczne dla pracowników socjalnych

Opis stanu faktycznego

3.1. Kwalifikacje i szkolenia pracowników socjalnych

Pracownicy socjalni posiadali kwalifikacje wymagane do wykonywania zawodu zgodnie z art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 116 ust. 2 tej ustawy, w zawodzie pracownika socjalnego ustalone zostały dwa stopnie specjalizacji zawodowej z zakresu pracy socjalnej, w tym: I stopień specjalizacji mający na celu uzupełnienie wiedzy i doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, II stopień specjalizacji zawodowej z zakresu pracy socjalnej, mający na celu pogłębienie wiedzy i doskonalenie umiejętności pracy z wybranymi grupami osób korzystających z pomocy społecznej. Na ogółem 17 pracowników socjalnych OPS (wg stanu na koniec czerwca 2018 r.) realizujących zadania w zakresie m.in. pracy socjalnej, trzech pracowników posiadało specjalizację I stopnia, a czterech specjalizację II stopnia³¹. (akta kontroli str. 535-542)

W okresie objętym kontrolą 12 pracowników socjalnych OPS wzięło udział w 14 szkoleniach związanych z realizacją zadań wynikających m.in. z ustawy o pomocy społecznej (np. procedury dotyczące wspierania osób pokrzywdzonych przestępstwem, zmiany w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz postępowaniu przy umieszczaniu w DPS, Niebieska Karta – bez tajemnic, Kontakt z osobą pokrzywdzoną i osobą stosującą przemoc, Krajowa Sieć Reintegracji – wzmocnienie instytucji zatrudnienia socjalnego w działaniach polityki społecznej wobec wykluczenia społecznego, procedura Niebieskiej Karty i jej znaczenie dla postępowania wobec przemocy w rodzinie na szczeblu gminy). (akta kontroli str. 535-542)

Kierownik OPS wyjaśniła, że *analiza potrzeb w zakresie szkoleń dla pracowników socjalnych jest dokonywana m.in. poprzez ankiety w ramach corocznie sporządzanej samooceny kontroli zarządczej. Ponadto wszelkie oferty szkoleń napływające do Ośrodka są przedkładane do wiadomości pracownikom. Osoby zainteresowane mogą wziąć udział w szkoleniu. Także wszelkie potrzeby w tym zakresie pracownicy mogą zgłaszać swojemu bezpośredniemu przełożonemu, bądź kierownikowi Ośrodka.* (akta kontroli str. 704-705, 708)

Z przeprowadzonych ankiet wynika, że w ciągu ostatnich 3 lat pracodawca zapewnił pracownikom socjalnym możliwości uczestniczenia w szkoleniach wspierających rozwój zawodowy. Jednakże, jeśli chodzi o rozwój osobisty oraz o szkolenia przygotowujące do radzenia sobie w sytuacji zagrożenia, to takie szkolenia (zdaniem zdecydowanej większości ankietowanych) nie zostały zapewnione. (akta kontroli str. 744-750)

W okresie objętym kontrolą wynagrodzenie pracowników socjalnych wzrosło od stycznia 2018 r. przeciętnie o 7,2%³², w tym o 8,3% oraz 10,3% dla dwóch pracowników, którzy w lipcu 2017 r. uzyskali II stopień specjalizacji. Kierownik OPS wyjaśniła, że właśnie ze względu na uzyskanie II stopnia specjalizacji ww. pracownicy otrzymali wyższą podwyżkę, niż średnia. *Pracodawca z jednej strony wziął pod uwagę ich dotychczasowe wynagrodzenie, zakres wykonywanych zadań, posiadane doświadczenie, z drugiej zaś musiał uwzględnić możliwości finansowe Ośrodka oraz poziom wynagrodzeń zastany w Ośrodku. Wynagrodzenia zasadnicze tych pracowników są porównywalne z wynagrodzeniami zasadniczymi kierowników działów.* (akta kontroli str. 535-542, 562-564, 577-586)

3.2. Wsparcie specjalistyczne w pracy z wieloproblemowymi podopiecznymi oraz w związku ze stresem i wypaleniem zawodowym

³¹ Specjalizację II stopnia dwóch pracowników socjalnych uzyskało w okresie objętym kontrolą.

³² Podwyżka objęła wszystkich pracowników.

Pracownicy socjalni nie korzystali ze wsparcia specjalistycznego, np. psychologów, doradców zawodowych, specjalistów ds. uzależnień.

Kierownik OPS oświadczyła, że nie zgłaszali oni takich potrzeb. Mogło to być związane z tym, że przed 2016 r. uczestniczyli w licznych szkoleniach/spotkaniach, finansowanych ze środków unijnych, o w/w tematyce. Podkreśliła ponadto, że gdyby zaistniała taka potrzeba natychmiast podjęłaby stosowne działania. *Grupa pracowników socjalnych to profesjonaliści, którzy posiadają wiedzę i kompetencje z zakresu poruszanego tematu, wspierają się więc wzajemnie, na bieżąco i w sposób ciągły.*

Pracowników socjalnych nie objęto superwizją.

Kierownik oświadczyła, że *koszty tego typu szkoleń, są bardzo wysokie. (...) przykładowa sesja dla grupy 10-15 osobowej to koszt ok.1500-2000 zł, sesje winny się odbywać w odstępach 2-3 miesięcznych, co stanowi roczny koszt ok. od 6.000 do 12.000 zł. OPS nie posiadała środków na ten cel. Planuje się zabezpieczenie środków budżetowych na koszty superwizji dla pracowników socjalnych w roku 2019. Ponadto w 2018 pracownicy socjalni (...) zostali zgłoszeni do wzięcia udziału w ogólnopolskim projekcie, którego celem było zorganizowanie superwizji (...). Jednakże w skali województwa tylko dwie jednostki mogły zostać wytypowane do udziału w projekcie. OPS nie otrzymał informacji o zakwalifikowaniu się pracowników do objęcia wsparciem w ramach w/w projektu.* (akta kontroli str. 701-703)

Wszyscy ankietowani pracownicy socjalni wskazali, że pracodawca nie zapewnił im wsparcia psychologicznego (np. w związku ze stresem i wypaleniem zawodowym) oraz możliwości skorzystania z superwizji. (akta kontroli str.744-750)

Zdaniem NIK, kierownictwo OPS powinno podjąć działania w celu zapewnienia zainteresowanemu pracownikom socjalnym możliwości skorzystania z superwizji, w związku z ich uprawnieniem określonym w art. 121a ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie superwizji pracy socjalnej.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wszyscy pracownicy socjalni posiadali kwalifikacje wymagane do wykonywania zawodu, w tym dwóch z nich, w okresie objętym kontrolą, uzyskało II stopień specjalizacji zawodowej. Pomimo tego, że pracownicy uczestniczyli w specjalistycznych szkoleniach lub seminariach podnoszących ich kwalifikacje zawodowe, to nie korzystali ze wsparcia specjalistycznego (psycholog, doradca zawodowy, specjalista do spraw uzależnień) oraz nie byli objęci superwizją.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski pokontrolne:

1. Opracowanie oceny ryzyka zawodowego obejmującego zagrożenia specyficzne dla pracy pracownika socjalnego.
2. Przygotowanie i wdrożenie procedury antymobbingowej.
3. Podjęcie działań zmierzających do dostosowania pomieszczeń, w których przebywają pracownicy socjalni, do wymogów określonych w § 19 ust. 2 oraz § 32 ust. 1 w rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności dotyczących kubatury wolnej przestrzeni przypadającej na jedną osobę i wentylacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK

w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, listopada 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Wicedyrektor
Tadeusz Mikołajewicz

Kontrolerzy:

Specjalista kp.
Arkadiusz Pawlik

.....

.....
Starszy inspektor kp.
Marcin Sudół

.....